

VIETE AKO ZNÍŽIŤ RIZIKÁ SPOJENÉ SO SUCHOM?

4.12.2015

Slovensko tento rok zasiahla neobvyklá vlna horúčav. Dlhotrvaťúce suchá sa výrazne odrazili hlavne na úrode južného Slovenska, kde pestovatelia hlásia nižšie úrody o desiatky percent. Podľa odborníkov nás suché a teplé počasie bude sprevádzať aj v nasledujúcich rokoch. Slovenskí pestovatelia ale našli spôsob ako sa suchu ubrániť.

Podľa údajov Slovenského hydrometeorologického ústavu Slovensko tento rok zasiahli najhoršie suchá za posledných 115 rokov. Tento trend má ešte ďalej pokračovať. Prognózy dokonca uvádzajú, že roky 2016 a 2017 by mali byť najteplejšie v histórii. Popredné meteorologické ústavy aj klimatológovia upozorňujú, že dôvodom je zmena klímy: „Výkyvy počasia zapadajú do scenárov klimatických zmien pre strednú Európu. Tu sa popri zvyšovaní priemerných teplôt a nejednoznačných trendoch v úhrnoch zrážok prejavuje hlavne zvýšená extrémnosť počasia.“ uvádza klimatológ RNDr. Pavol Nejedlík, CSc. (SHMÚ, Akadémia vied SR) a dodáva: „Extrémne horúce počasie s teplotami nad 30 °C a nedostatok zrážok naďalej udržiava periódu sucha na väčšine územia v kategórii veľmi silného sucha a na viacerých miestach na juhu Slovenska sucho dosahovalo extrémnych hodnôt.“

To sa veľmi nepriaznivo prejavilo hlavne na úrode kukurice, ktorá je priamo závislá na dostatku podzemnej vody. Podľa Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory dosahujú tohtoročné úrody kukurice takmer o polovicu menej (4,8 t/ha) ako minulý rok (8 t/ha). Môžeme sa len obávať toho, čo nás pri podobne suchom počasí čaká v nasledujúcich rokoch. Pestovatelia na Slovensku sa preto už začali na nepriaznivé roky pripravovať. Podľa Vojtecha Vala z SPD Veselé sa nevyplatí zmeny klímy ignorovať: „Teplotné extrémny môžeme každý rok čakať a musíme sa tomu prispôbiť. Na extrémne podmienky sa dá pripraviť správnu agrotechnikou a výberom správneho hybridu, ktorý tieto podmienky znáša.“ Výber vhodného osiva môže pestovateľom skutočne ušetriť mnoho problémov. Suchovzdorné odrody kukurice dokážu zaistiť stabilnú úrodu aj v dlhodobom nepriaznivom období: „DEKALB v našich podmienkach, aj keď prídu takéto extrémne roky, veľmi dobre reaguje a dokáže sa veľmi dobre prispôbiť. Aj v zlých podmienkach je schopný zaistiť úrodu 8-9 ton na hektár,“ dodáva Valo.

Za vznikom suchovzdorných odrôd kukurice DEKALB stojí dlhoročný výskum a vývoj spoločnosti Monsanto. Svoje unikátne vlastnosti získava vďaka poznatkom génového inžinierstva, ale najmä moderným šľachtiteľským metódam: „Schopnosť skorej reakcie na zmenu pôdno-klimatických podmienok musí byť rýchla. Hybridy sa musia veľmi rýchlo prispôbiť danému stavu. Musia naštartovať niečo, čomu my hovoríme „núdzový režim“ a začať hospodáriť s výrazne obmedzenými zdrojmi tak, tak bežal proces fotosyntézy, rastlina sa nevyčerpávala, ale zároveň bola schopná svoju energiu vkladať do tvorby šúľkov, čo je v podmienkach extrémov počasia veľmi náročné. Svoju úlohu zohráva tiež silný a hlboký koreňový systém, čo predstavuje veľkú výhodu pre rastlinu vystavenú suchu,“ popisuje Ing. Anna Sadloňová-Plačková, PhD. zo spoločnosti Monsanto Slovakia a dodáva: „Vďaka svojim vlastnostiam hybridy kukurice DEKALB nestrácajú zrno na špičke – čo je veľmi charakteristické pre hybridy, ktoré sú citlivé na klimatické podmienky v čase opeľovania kukurice a v období nalievania zrna. Málokto si to uvedomuje, ale už len strata 15 zrn na špičke šúľku znižuje úrodu až o 315 kg/ha. Každý si vie vypočítať finančný dopad.“

Samotný pestovateľský úspech však spája viaceré oporné piliere. Jedným z nich je výber toho správneho hybridu, ale pestovateľ musí myslieť i na podmienky a možnosti technológie, ktoré sa tiež výrazne podieľajú na konečnom úspechu. Oblasti južného Slovenska sú charakteristické kontinentálnym počasím, ktoré sa najmä v posledných rokoch prejavuje teplým a slnečným letom s prítomnosťou períod s extrémnymi teplotami a chladnými zimami s nízkym úhrnom zrážok. Takéto podmienky výrazne modelujú pestovateľský ročník a teda i hybridy kukurice. Ak táto klíma bude pokračovať (a zdá sa, že áno), pestovateľ by mal hľadať hybridy so špecifickými vlastnosťami, ktoré ho predurčujú k vysporiadaniu sa s takými extrémami. Žiaduca je stredne vysoký habitus rastliny s charakteristicky nízkym nasadením šúľka. Pevné stonky, výborný zdravotný stav a nižšie položené ťažisko rastlín zabezpečuje vyššiu odolnosť voči lámaniu stoniek, ktoré veľmi dobre odolávajú i silným náporom vetra. Štíhly habitus rastlín a vertikálne uloženie listov je výbornou ochranou voči priamemu a intenzívnemu slnečnému svitu – čo je tiež jeden z faktorov stresu, najmä v období od konca júna do augusta.

DEKALB ponúka svojim pestovateľom na Slovensku viaceré možnosti.

Hneď na úvod je potrebné vyzdvihnúť hybrid **DKC4717** (FAO 400), ktorý bol vyhlásený ako „najvýnosnejší hybrid“ pestovateľskej sezóny 2014 v Maďarsku, najmä práve v suchých lokalitách. Je vhodný práve pre nie ideálne pestovateľské podmienky. Skorší zrelostný segment a teda i skoršie obdobie kvitnutia dáva možnosť úniku nástupu suchého počasia s intenzívnym slnečným svitom počas kvitnutia. Práve takéto počasie nie je na juhu Slovenska ničím nezvyčajným a DKC4717 sa vie výborne prispôbiť tomuto prostrediu.

Rozloženie pestovaných hybridov v rámci FAO skupiny už do dvoch kategórií pritom výrazne znižuje pestovateľovo riziko poklesu úrody pri nástupe extrémov počasia a klímy. Hybrid **DKC5007** (FAO 440) je naozaj hybrid šitý na mieru poliam južného Slovenska, možno nižší habitus rastlín na prvý pohľad nezaujme okoloidúcich či samotných potenciálnych pestovateľov, no kvalita a najmä výška úrody v čase zberu pútajú pozornosť. Tam, kde je možnosť vyššej intenzity a spracovania, **DKC5222** (FAO 450) dokáže v plnej miere upriamiť svoju pozornosť na zdroje a všetky pridané vstupy preniesť priamo do výšky a kvality úrody. Teda v období opelenia porastov a formovania zrna. Obi dva hybridy dokážu v plnej miere potešiť svojich pestovateľov, o čom svedčia i ich priemerné úrody na južnom Slovensku neklesajúce pod 9 t/ha pri 14% vlhkosti, ktoré zaznamenávame v posledných štyroch rokoch, odkedy sú hybridy aktívnymi súčasťami slovenských polí.

Úspešnú dvojicu neskorých hybridov dopĺňa hybrid **DKC5031** (FAO460), ktorý je skutočnou lahôdkou pre slovenských pestovateľov. Klasický zrnový DEKALB, kónský zub, je novinkou tohtoročnej sezóny a je určený pre intenzívnejšie pestovateľské podmienky s dôrazom na pôdne vlastnosti a technológiu pestovania. Húževnatý hybrid, ktorý v sebe spája základné vlastnosti hybridov DEKALB spolu s vysokým potenciálom výšky a kvality úrody. Už počas testovania na lokalitách južného Slovenska zaujal, nie len výškou úrody, ale i celkovým habitusom, zdravotným stavom, energiou a vitalitou. Hoci sezóna roku 2015 nepatrí medzi tie, ktoré by sme si pamätali s prívlastkom „kukuričné“, DKC5031 zaujme i v tejto sezóne, a čo je najdôležitejšie, nájde si svojich pestovateľov, ktorí na DEKALB nedajú dopustiť.

Zmena klímy a suché obdobia nás pravdepodobne budú sprevádzať aj v nasledujúcich rokoch. Mnohí pestovatelia už pochopili, že nemá zmysel proti počasiu bojovať. Jediným východiskom je prijať ho so všetkým a pripraviť sa vhodným typom osiva. Práve tolerantné hybridy kukuríc so zameraním na suchovzdornosť ponúkajú riešenie, ako sa nenechať počasím zaskočiť a počítať s úrodou, ktorá môže len príjemne preväpť.